

Sant Ponç, els baladrers i les herbes remeieres

Fra Valentí Serra de Manresa,
arxiver dels caputxins

El destacat folklorista Aureli Capmany († 1954) oferí, al seu temps, un estudi molt detallat sobre la venda ambulants efectuada pels «baladrers» o «xerraires» a la Catalunya de l'Antic Règim. Inicialment aquest estudi fou publicat en el *Calendari dels Magatzems Jorba* de l'any 1934 i, posteriorment, Aureli Campmany el publicà l'any 1947, de manera molt més extensa, en la monografia que titulà *Baladrers de Barcelona*. En èpoques pretèrites fou força freqüent veure als carrers de la Barcelona dels segles XVIII i XIX la presència habitual de baladrers que oferien a les mestresses barcelonines, una selecció de productes de la terra, com ara mel i maduixes per a postres; créixens, lletugues i espinacs tendres per a les amanides refrescants. Aureli Capmany, en un exercici d'història oral, compilà algunes de les invitacions que feien els baladrers: «Dones, enciams tendres!»; «Dones! Qui compra maduixes?»; «Dones! Cuiteu, cuiteu! Bona mel!».

Els carrers de la Ciutat Comtal, àdhuc durant les primeres dècades del segle XX, comptaren amb una presència força notable d'herbolaris que oferien manats d'herbes oloroses i remeieres a les mestresses: «Dones! Romani mata!»; «Dones! Espígol i farigola!»; «Dones! Sajolida, farigola i borratxes!»; «Dones! Per les sangs, compreu les bones herbes!»; «Dones! Herbes per curar brians, per inflamacions i per enfortir la boca!»; «Dones! Herbes pel mal de queixal, per la melsa i el fetge!»; «Dones! Herbes per rebaixar les sangs i per curar les morenes!»; «Dones! Compreu herbes de Montserrat!». Els baladrers i trementinaires són avui uns oficis perduts que, en la Barcelona vella, havien donat una particular animació als carrers de la ciutat, especialment pels volts de la fira de Sant Ponç, on es ven mel, fruita confitada, herbes remeieres i aromàtiques.

Sant Ponç és un dels sants que ha gaudit de més veneració en els estaments rurals i populars de casa nostra car, des de molt antic, és el sant patró dels herbolaris i dels apicultors i, alhora, és invocat com a especial advocat contra les plagues de puces i xinxes. Tot i que el Martirologi Romà registra la seva festa el dia 14 de maig, popularment se celebra el dia 11 de maig, tal com ho registra també el tradicional *Calendari de l'Ermità* que, en aquest cas, excepcionalment, no segueix el martirologi sinó la tradició religiosa popular de casa nostra.

Els experts en hagiografia situen el martiri de sant Ponç vers l'any 258, durant la persecució efectuada durant el temps de Valerià i Gal·liè a la població de Cimiez; hi fou bastida l'abadia de *Saint Pons de Cimiez*, edificada relativament a prop de la població Niça. En el segle XIV el papa

Gravat de sant Ponç.

La Fira de Sant Ponç

Sant Ponç és un dels sants que ha gaudit de més veneració en els estaments rurals i populars de casa nostra

Fra Valentí participa cada any a la Fira dels herbolaris i apicultors de Barcelona. / Agustí Codinach

Joan XXII († Avinyó 1334) ordenà que les relíquies del sant patró dels herbolaris i apicultors fossin traslladades a la nova catedral de Sant Ponç de Tomeres, al Llenguadoc, on el Sant Pare hi feu bastir una nova població, dita de *Saint Pons de Tomiéras*, situada a prop del monestir de Tomiéras (o Tomeres), on l'any 937 ja hi foren acollides les relíquies del sant màrtir.

En efecte, fou a partir del 937 que el culte a sant Ponç màrtir s'estengué de manera particular a les poblacions de Montpeller, Fréjus i Digna. Ben aviat, la devoció a sant Ponç (o sant Poni) també es propagà arreu de Catalunya, i amb tanta força, que, àdhuc, els pagesos i els frares a una de les herbes qualificades de «santes» (atesa la seva eficàcia guaridora) li donaren el nom de *Ramell de Sant Ponç*, i a una altra el nom de *Poni-ol* (herba de sant Poni) o, també, *herba de sant Ponç* (llat., *Menta pulegium*; cast., *poleo*). A força indrets de Catalunya la celebració de Sant Ponç ha estat molt viva fins no fa massa anys. Pel que fa a la ciutat de Barcelona la imatge de sant Ponç es venerà inicialment a la capella de l'Hospital de la Santa Creu que, en ser secularitzada, fou trasllada a la veïna església de Sant Agustí.

A més de la tradicional fira de la mel i de les herbes remeieres, amb les parades situades a l'entorn de la parròquia de Sant Agustí de Barcelona, del carrer Blai del Poble Sec i de la plaça de Sant Vicenç, a Sarrià, el màrtir sant Ponç ha estat venerat, de manera molt particular, a la població de Sant Ponç de Talaià, Sant Ponç de Clariana, Sant Ponç d'Aulina, a Sant Ponç (prop de Palafrugell), a Sant Ponç (poblat agregat a la vila de Sallent), a l'església de Sant Ponç de Cervelló, de Tordera, de Corbera, del Papiol, de l'Arboç, de Sant Celoni i a l'antiga capella de Molés de Maçaners i, també, sant Ponç fou venerat a la capella de Sant Marc (edificada a extramurs de la ciutat de Manresa) on, antigament, per la festa del sant se solia cantar, en una de les estrofes dels goigs, que: «Tota herba que és benehida en lo dia de vostra mort, lleva a las xinxes la vida, las quals nos molestan fort.» Una creença popular afirmava que si hom neteja bé la casa el dia de Sant Ponç s'allunyen les xinxes i puces per tot l'any.

Una tradició relativament recent, sense massa fonamentació històrica, explica que sant Ponç, fugint dels seus perseguidors, arribà a la Barcelona del segle III on, en veure tanta misèria i malalties entre la població, es posà a preparar pocions amb herbes remeieres que coneixia molt bé, per tal d'alleugerir els seus mals. Això provocà l'admiració dels barcelonins que, en honor seu, començaren a celebrar la tradicional fira dels herbolaris i apicultors que el tenen com a patró i el recorden festivament, cada any, el dia 11 de maig en la plenitud de la primavera.

«Estimats fills, estimeu, pregueu i testimonieu la meva presència a tots els que són lluny. Amb el vostre testimoni i exemple podeu apropar els cors que són lluny de Déu i de la seva gràcia. Jo soc amb vosaltres i intercedeixo per cadascun de vosaltres perquè, amb amor i valentia, testimonieu i encoratgeu tots aquells que estan lluny del meu Cor Immaculat. Gràcies per haver respost a la meva crida!»

Missatge de la Reina de la Pau, 25 d'abril del 2017

Subscripció bimestral gratuïta Eco Mª Reina de la Pau: «Amics de Medjugorje»
Edició en castellà: C/ Mare de Déu dels Àngels, 32 - 08221 Terrassa (Barcelona)
Comandes llibres: hijosdemedjugorjeespana@gmail.com - Tel. 629 792 849 / 676 059 594
www.mensajerosdelareinadelapaz.org www.virgendemedjugorje.org